

VARĖNOS RAJONO SAVIVALDYBĖS 2020–2022 METŲ STRATEGINIS VEIKLOS PLANAS

Misija

Varėnos rajono savivaldybės misija – sėkmingai plėtoti ir skatinti vietos savivaldą, užtikrinti subalansuotą plėtrą ir kokybišką viešojo administravimo bei viešųjų paslaugų teikimą tenkinant Varėnos rajono bendruomenės poreikius ir interesus.

Aplinkos analizė

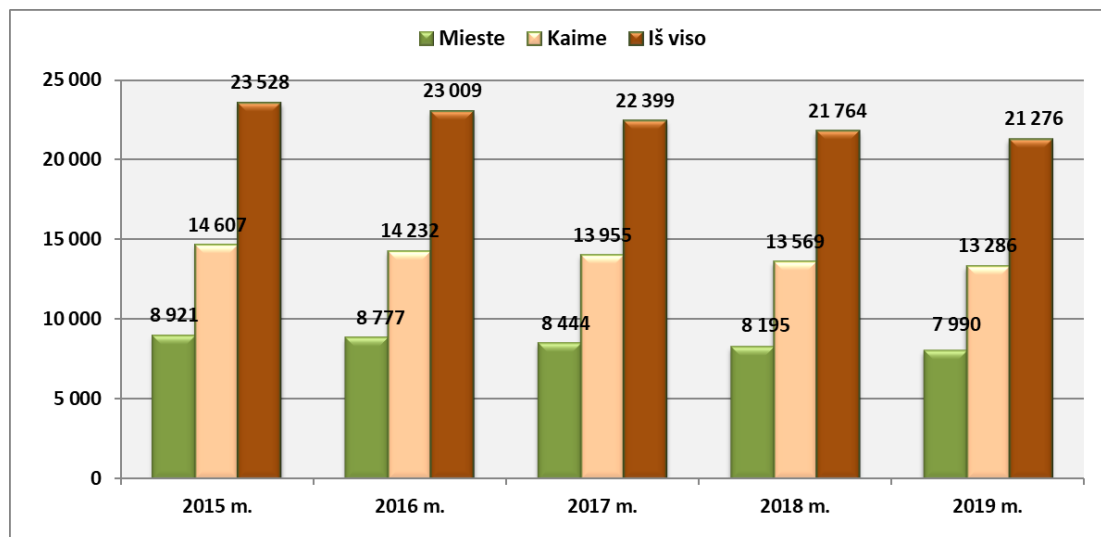
Gyventojai.

Nors gimstamumas Lietuvoje šiek tiek didėja ir siekia Europos Sąjungos (toliau – ES) vidurkį, šalies demografinė būklė vis dar sudėtinga. Nepaisant to, kad 2018 m. Lietuvoje augo ekonomika, didėjo darbo užmokestis, priimti svarbūs sprendimai, prisidedantys prie ekonominių ir socialinių standartų gerinimo, gyventojų skaičiaus mažėjimo tendencija išlieka, nyksta atskirų gyventojų grupių ir regionų socialinės ir ekonominės raidos skirtumai. Taigi Lietuvos gyventojų skurdo mažinimo, ekonominės ir socialinės būklės gerinimo politika ir ateityje – vienas pagrindinių Vyriausybės uždavinių.

Jau dabar galima pasidžiaugti, kad pagal laimės indeksą 2017 m. Lietuva pakilo iš 20 į 18 vietą ES. Lietuvos gyventojų laimės indekso 2015–2017 m. vertė (5,95 balo) per paskutinius dešimt metų stipriai paaugo (0,66 balo) ir pagal šį indeksą Lietuva yra viena sparčiausiai gerėjančių šalių pasaulyje.

2017 m. ekonominė sanglauda pirmą kartą nuo 2011 m. tapo teigiama (+0,5 proc.), ekonominiai skirtumai tarp Lietuvos regionų sumažėjo. Visa tai lėmė ir imigracijos bei emigracijos rodiklių kaitą – 2018 m. emigracijos ir imigracijos santykis geriausias nuo 1990 m.¹

Gyventojų skaičiaus mažėjimas išlieka viena didžiausių problemų ir Varėnos rajono savivaldybėje, tačiau džiugina tai, kad jis truputį sulėtėjo: per 2017 m. nuolatinių gyventojų skaičius savivaldybėje sumažėjo 635, o per 2018 m. – 488.

1 pav. Nuolatinių Varėnos rajono savivaldybės gyventojų skaičius metų pradžioje

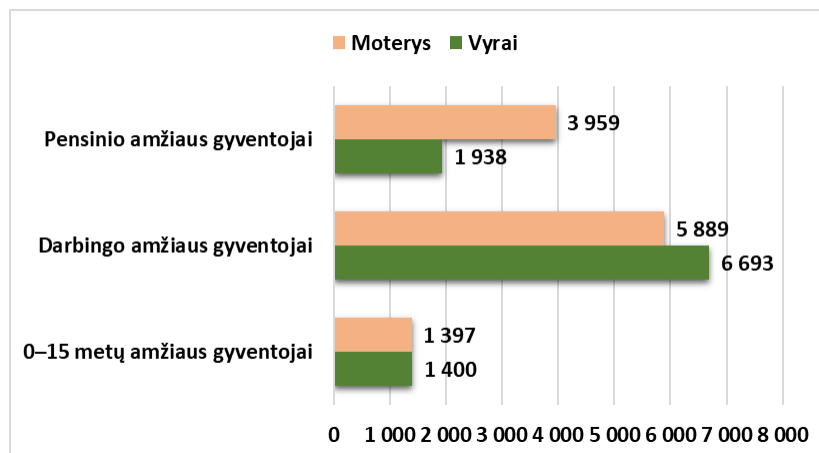
Šaltinis – Lietuvos statistikos departamentas

Analizuojant gyventojų sudėtį lyties ir amžiaus aspektais, pastebima, kad 2019 m. pradžioje:

- ✓ savivaldybėje gyveno 52,9 proc. moterų ir 47,1 proc. vyrų;

¹ Vyriausybės 2018 m. veiklos ataskaita, pateikiama interneto svetainėje www.lrv.lt.

- ✓ didžiausią gyventojų dalį sudarė darbingo amžiaus gyventojai (59,1 proc.), mažiausią – 0–15 metų amžiaus gyventojai (13,2 proc.);
 - ✓ didžiausias skirtumas tarp lyčių – pensinio amžiaus gyventojų grupėje.
- Gyventojų mažėjimo tendencija stebima visose amžiaus grupėse.

2 pav. Varėnos rajono savivaldybės gyventojų pasiskirstymas pagal amžių ir lytį 2019 m. pradžioje
Šaltinis – Lietuvos statistikos departamentas

Ekonomika ir verslas.

Pagal Pasaulio banko 2018 m. paskelbtą reitingą „Doing Business 2019“ Lietuva pasiekė aukščiausią kada nors turėtą poziciją – 14 vietą tarp 190 šalių ir yra viena iš pasaulio valstybių, kuriose verslo sąlygos palankiausios. Tarp ES valstybių narių Lietuva užima 4 vietą ir aplenkia Estiją (16 vieta), Suomiją (17 vieta), Latviją (19 vieta).²

Lietuvos ekonominė raida tebėra veržli ir tuo ji išsiskiria dabartinės tarptautinės aplinkos kontekste. Gana sparčiai auga daugelis ūkio aktyvumą atspindinčių rodiklių. Nors tarptautinė ekonominė aplinka pablogėjusi, eksportas kyla nemenkai. Ypač gyvybingas lietuviškos kilmės prekių eksportas. Pastebimai kyla ir vidaus paklausa, visų pirma – privatusis vartojimas. Nemenką jo augimo tempą lemia daugelis veiksnių – tai ir kylantis darbo užmokestis, ir sumažėję atskaitymai iš jo, ir didesnės socialinės išmokos.

Lietuvos bankas prognozuoja, kad Lietuvos ir tarptautinės ekonominės raidos skirtumai dar kurį laiką išliks, bet vis dėlto ūkio augimas šalyje palapsniui mažės. Neapibrėžtumas dėl pasaulio ekonominės raidos gali varžyti investicijas ir Lietuvoje. Bendrą investicijų didėjimą turėtų riboti ir mažiau augsiantys lėšų iš ES paramos fondų srutai. Ūkio augimo potencialui svarbūs ir darbo ištekliai. Dirbančiųjų pastaruoju metu Lietuvoje pagausėjo, tačiau jų nebūtinai daugės ateityje, nes demografinės tendencijos yra prastos, o suintensyvėjusi imigracija gali jų neatsverti. Dabar numatoma, kad 2018 m. išaugęs 3,5, šiemet Lietuvos realusis BVP padidės 3,2, o kitąmet – 2,5 proc.³

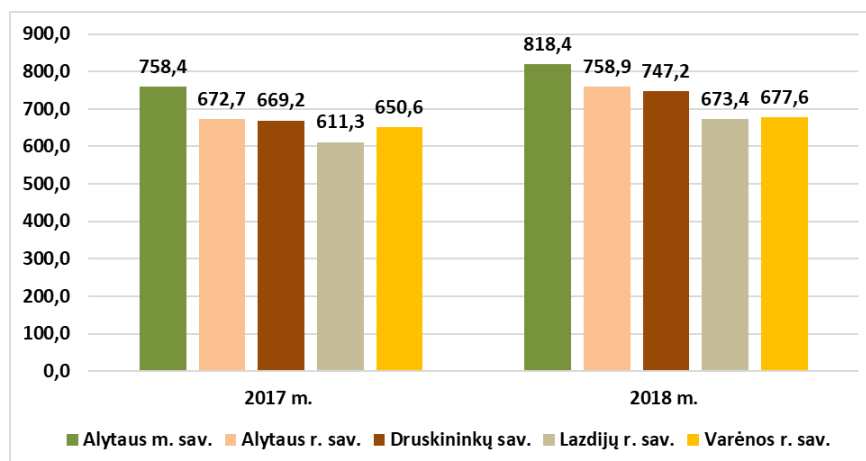
Lietuvos statistikos departamento duomenimis, 15–64 metų gyventojų užimtumo lygis 2018 m. sudarė 72,1 proc. – per metus padidėjo 1,7 proc. punkto. Šio amžiaus vyrų užimtumo lygis sudarė 73,1 proc., moterų – 71,2 proc., atitinkamai 2,5 ir 1 proc. punktu daugiau nei prieš metus. Didėjant užimtumui Lietuvoje, didėja ir darbo pajamos. 2017 m. darbo pajamų augimas buvo vienas didžiausių Europoje. Vidutinis darbo užmokestis (bruto) 2018 m. augo 9,6 proc. iki 921 Eur (2017 m. augimas buvo 8,6 proc.)⁴ 15–64 metų gyventojų užimtumo lygis Varėnos rajono savivaldybėje 2018 m. sudarė 54,3 proc., t. y. 2,8 proc. punktais mažiau nei 2017 m. (vyrų užimtumas per metus sumažėjo 5,5 proc. punktais, moterų – padidėjo 0,7 proc. punkto).

Vidutinis mėnesinis bruto darbo užmokestis Varėnos rajono savivaldybėje 2018 m. buvo 677,6 Eur ir per metus padidėjo 27 Eur arba 4,2 proc. Lyginant visas Alytaus apskrities savivaldybes, mūsų savivaldybėje šis didėjimas buvo mažiausias (Alytaus miesto savivaldybėje šis rodiklis padidėjo 60 Eur, Lazdijų rajono savivaldybėje – 62,1 Eur, Druskininkų savivaldybėje – 78 Eur, o Alytaus rajono savivaldybėje – 86,2 Eur).

² Vyriausybės 2018 m. veiklos ataskaita, pateikiama interneto svetainėje www.lrv.lt.

³ Lietuvos banko makroekonominės prognozės (2019 m. birželis), pateikiamos interneto svetainėje www.lb.lt.

⁴ Vyriausybės 2018 m. veiklos ataskaita, pateikiama interneto svetainėje www.lrv.lt.

3 pav. Vidutinis mėnesinis bruto darbo užmokestis Alytaus regiono savivaldybėse, Eur
Šaltinis – Lietuvos statistikos departamentas

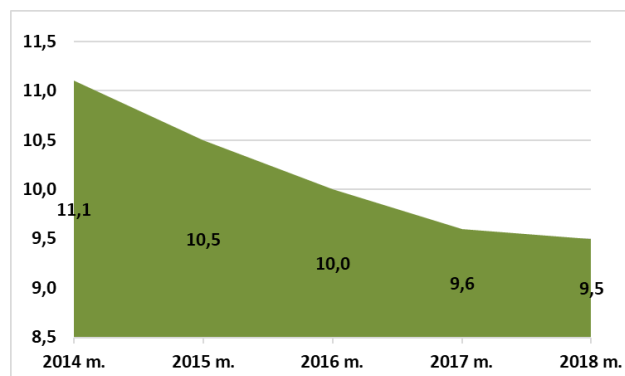
Lietuvos statistikos departamento duomenimis, nedarbo lygis 2018 m. nukrito iki 6,2 proc. ir buvo 0,9 proc. punkto mažesnis nei 2017 m. Per metus bedarbių skaičius sumažėjo 12,1 tūkst. arba 11,7 proc. Ilgalaikio nedarbo lygis 2018 m. sudarė 2 proc. ir buvo 0,7 proc. punkto mažesnis nei 2017 m.

2018 m. išliko didžiausia darbo rinkos problema – kvalifikuotų darbuotojų trūkumas ir skirtinga Lietuvos regionų darbo rinkos padėtis. Labiausiai darbuotojų trūksta didžiuosiuose miestuose.⁵

Registruotas nedarbas mūsų savivaldybėje pastaraisiais metais kasmet mažėja. 2018 m. šis rodiklis siekė 9,5 proc. ir buvo 0,9 proc. punkto mažesnis negu Alytaus apskrityje. Didesnis nedarbas negu Varėnos rajono savivaldybėje pernai buvo užfiksuotas Lazdijų ir Alytaus rajonų savivaldybėse (atitinkamai 14,9 ir 10,6 proc.), mažesnis – Alytaus miesto ir Druskininkų savivaldybėse (atitinkamai 9,4 ir 9,3 proc.)

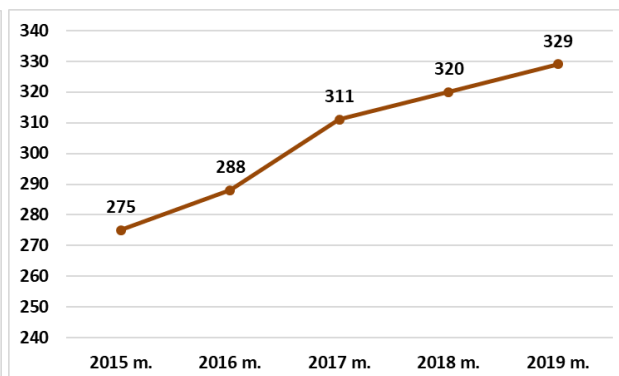
Iš viso savivaldybėje 2018 m. pabaigoje buvo įregistruoti 1 243 bedarbiai, t. y. 114 mažiau negu prieš metus. Ilgalaikių bedarbių skaičius 2018 m. pabaigoje siekė 387 (26 mažiau nei 2017 m. pabaigoje).

Džiugina ir tai, kad rajone auga verslumas – veikiančių įmonių skaičius kasmet didėja. 2019 m. metų pradžioje savivaldybėje veikė 329 įmonės (visos jos – mažos ir vidutinės), t. y. 9 įmonėmis daugiau nei 2018 m. pradžioje ir 18 įmonių daugiau nei 2017 m. pradžioje.

4 pav. Registruotų bedarbių dalis nuo darbingo amžiaus gyventojų Varėnos rajono savivaldybėje, proc.

Šaltinis – Lietuvos statistikos departamentas

5 pav. Veikiančių įmonių skaičius metų pradžioje Varėnos rajono savivaldybėje

Šaltinis – Lietuvos statistikos departamentas

Švietimas.

Siekiant užtikrinti, kad ateityje nebūtų jaučiamas mokytojų stygius, į šią profesiją bandoma pritraukti jaunesnius pedagogus, bandoma atjauninti pedagogų bendruomenę, tačiau darbingiausių 30–49 metų mokytojų šalyje mažėja (dėstytojų – daugėja). Lietuvos mokytojai yra vieni iš vyriausių ES. Taigi kyla pavojus, kad netrukus, pasitraukus nemažai daliai mokytojų į pensiją, mokyklose gali pasijusti didelis aukštos kvalifikacijos specialistų stygius.

Siekiant gerinti situaciją šioje srityje, 2018 m. įvestas etatinis mokytojų darbo apmokėjimas (I etapas),

⁵ Vyriausybės 2018 m. veiklos ataskaita, pateikiama interneto svetainėje www.lrv.lt.

įsteigti 3 nacionaliniai pedagogų rengimo centrai, parengtos naujo turinio pedagogų rengimo programos, kuriamas ir išbandomas pedagoginės stažuotės modelis (privalomas pirmaisiais darbo mokykloje metais).⁶ 2018 m. patvirtinti Švietimo įstatymo pakeitimai, leidę pradėti įgyvendinti naują mokyklų finansavimo modelį – bazinių ugdymo reikmių finansavimą, lėšas ugdymo planui įgyvendinti skiriant klasėms. Tačiau mokyklų administravimo lėšos bei lėšos, skiriamos švietimo pagalbai, skaičiuojamos pagal kiekvieną mokinį, ir savivaldybės jas paskirsto mokykloms savo nustatyta tvarka.

Taip pat 2018 m. patvirtintas Kokybės krepšelio skyrimo bendrojo ugdymo mokykloms tvarkos aprašas. Pagal šią tvarką atrinkta 180 tobulėjančių mokyklų, kurios gaus valstybės paramą (tarp jų ir 3 mūsų rajono mokyklos – Varėnos „Ryto“ progimnazija, Senosios Varėnos Andriaus Ryliškio ir Matuizų pagrindinės mokyklos).

Lietuvoje nuo 2017 iki 2018 m. mokyklų, kuriose mokosi iki 120 mokinių, sumažėjo 63 arba beveik ketvirtadaliu, neskaičiuojant specialiųjų, sanatorinių, jaunimo, suaugusiųjų mokyklų ir mokyklų-daugiafunkčių centrų. 2018 m. mažiau nei 120 mokinių mokėsi 212 mokyklų: 38 pradinėse (dažniausiai mokyklose-darželiuose), 161 pagrindinėje, 4 progimnazijose ir 9 gimnazijose.⁷

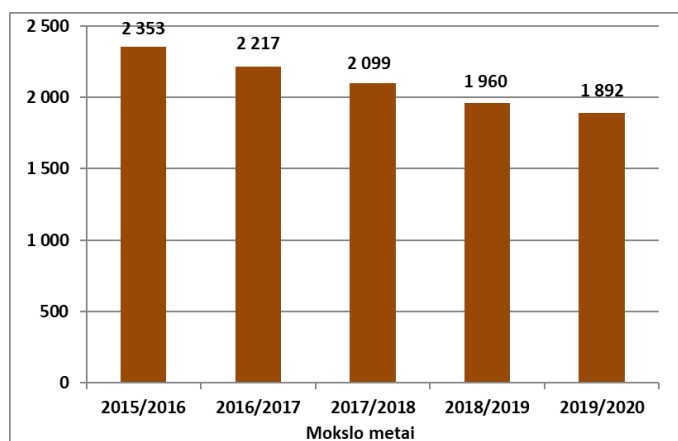
Varėnos rajono savivaldybėje 2019–2020 mokslo metus pradėjo 11 bendrojo ugdymo mokyklų (tiek pat, kiek ir prieš metus):

- ✓ 7 pagrindinės (iš jų 1 specialioji mokykla),
- ✓ 1 progimnazija,
- ✓ 3 gimnazijos.

Jaunimo klasių mokinius ugdo Varėnos technologijos ir verslo mokykla (ne savivaldybei pavaldi profesinio mokymo įstaiga). Be to, veikia 2 daugiafunkciai centrai. Ikimokyklinio ir priešmokyklinio amžiaus vaikai ugdomi 7 bendrojo ugdymo mokyklų, 2 daugiafunkčių centrų ir 3 lopšelių-darželių priešmokyklinio ir ikimokyklinio ugdymo grupėse.

Savivaldybėje veikia 2 vaikų neformaliojo švietimo įstaigos – Varėnos Jadvygos Čiurlionytės menų mokykla ir Varėnos moksleivių kūrybos centras. Taip pat vykdomos mokinių neformaliojo švietimo programos Varėnos sporto centre. Suaugusiųjų neformaliojo švietimo paslaugas teikia Varėnos švietimo centras.

Varėnos rajone išlieka mokinių skaičiaus mažėjimo tendencija, tačiau šis mažėjimas, kaip ir savivaldybės gyventojų skaičiaus mažėjimas, sulėtėjo. 2019 m. rugsėjo 1 d. duomenimis, savivaldybės bendrojo ugdymo mokyklose mokėsi 1 892 mokiniai, t. y. 68 mokiniais mažiau negu prieš metus.

6 pav. Mokinių skaičius Varėnos rajono savivaldybės bendrojo ugdymo mokyklose
Šaltinis – Varėnos rajono savivaldybės administracijos Švietimo skyrius

Išanalizavus įvairių mokinių grupių pasiekimų skirtumus Lietuvoje, pastebėta, kad per metus nuo 2017 m. iki 2018 m. savivaldybių rezultatų rodiklis kito įvairiai: 22-ose savivaldybėse pagerėjo, 18-oje – suprastėjo, 20-yje – nepakito. Švietimo pažangai svarbu tai, kad rezultatai pagerėjo ir kai kuriose savivaldybėse, kurios 2018 m. buvo ne tokio palankaus kaip vidutiniškai šalyje konteksto ir žemesnių rezultatų savivaldybių grupėje. Iš 12-os šios grupės savivaldybių mokinių ugdymo(si) rezultatų rodiklis pagerėjo 5-iose (tarp jų ir Varėnos rajono savivaldybėje), suprastėjo dviejose, o kitose nepakito. Pastebėta, kad mūsų savivaldybėje socialinis, ekonominis, kultūrinis kontekstas yra mažiau palankus aukštesniesiems

⁶ Vyriausybės 2018 m. veiklos ataskaita, pateikiama interneto svetainėje www.lrv.lt.

⁷ Vyriausybės 2018 m. veiklos ataskaita, pateikiama interneto svetainėje www.lrv.lt.

mokinių pasiekimams, tačiau fiksuojama mokinių, besimokančiųjų pagal pradinio ugdymo programą ir pagrindinio ugdymo programos pirmąją dalį, pažanga. Siekiant geresnių pagrindinio ugdymo programos antrosios dalies mokymosi pasiekimų, daugiau dėmesio rekomenduojama skirti mokėjimo mokyti kompetencijos ugdymui ir mokinių savijautai mokykloje, kryptingai tobulinti mokytojų kvalifikaciją, didinti pagalbos specialiųjų ugdymosi poreikių turintiems mokiniams prieinamumą. Taip pat Varėnos rajono savivaldybei rekomenduojama mažinti jungtinėse klasėse besimokančių mokinių dalį optimizuojant pagrindinių mokyklų tinklą, ieškoti būdų gerinti vidurinio ugdymo programos užsienio kalbų, biologijos, chemijos, informacinių technologijų pasiekimus (ypač vaikinių).⁸

Kultūra.

Skatinant aktyvų visuomenės dalyvavimą kultūros ir meno veikloje, ypatingas dėmesys skiriamas kūrybingai asmenybei ugdyti kultūros ir meno priemonėmis: nuolat gerinamos kultūros ir meno paslaugų įvairovei būtinos sąlygos, diegiamos sociokultūrinės naujovės, aktyvinamas sektorių bendradarbiavimas. Ypač svarbus kultūros paklausos ugdymas, visų pirma, tarp vaikų ir jaunimo, siekiant dalyvavimą kultūroje paversti sąmoningu pasirinkimu.

Tyrimų rezultatai rodo, kad pamažu daugėja visuomenės narių, kurie linkę dalyvauti kultūrinėje meninėje veikloje: 2017 m. jų pagausėjo iki 57,5 proc. Numatoma, kad tokios iniciatyvos kaip kultūros pasas, nemokamas muziejų lankymas, kurios pradėtos visiškai įgyvendinti nuo 2019 m., svariai prisidės prie aktyvesnio visuomenės dalyvavimo kultūrinėje meninėje veikloje. To ypač tikimasi tolesnėje perspektyvoje ugdant jaunąją kartą kultūra ir menu.

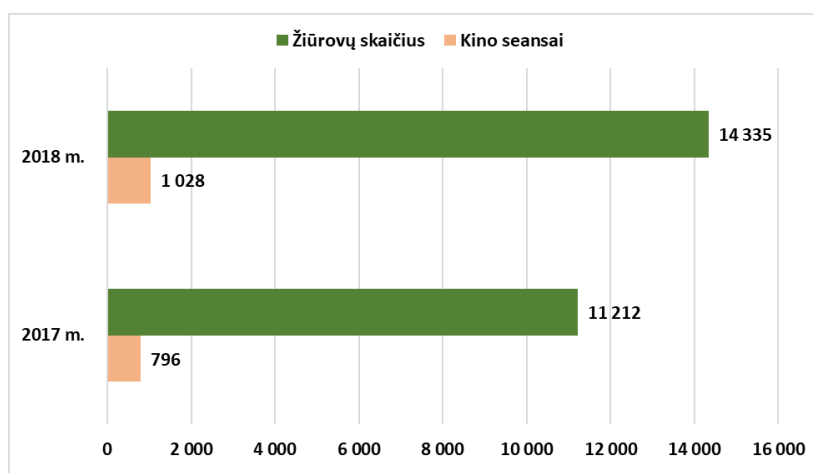
Siekiant sukurti regioninio kultūros projektų finansavimo modelį, 2018 m. patvirtintas Tolygios kultūrinės raidos įgyvendinimo regionuose modelis. Šiuo modeliu siekiama sudaryti galimybę regionams savarankiškai spręsti dėl jiems svarbių kultūros ir meno projektų finansavimo, įtraukiant bendruomenes, kūrėjus, savivaldos institucijas į sprendimų priėmimo procesus. Remiantis šiuo modeliu, savivaldybės skatinamos daugiau investuoti į regionui svarbius kultūros ar meno projektus. Tikimasi, kad naujas finansinis mechanizmas padės užtikrinti kultūros prieinamumą ir įvairovę regionuose, mažinti kultūrinę atskirtį tarp didmiesčių Vilniaus, Kauno, Klaipėdos ir kitų regionų, stiprinti vietos kultūrinę tapatybę.⁹

Kultūros įstaigų tinklas Varėnos rajone 2019 m., palyginus su 2018 m., nepasikeitė – čia veikia šios įstaigos, išlaikomos iš savivaldybės biudžeto:

- ✓ Varėnos rajono savivaldybės viešoji biblioteka ir 24 jos struktūriniai teritoriniai padaliniai,
- ✓ Varėnos kultūros centras ir 18 jo struktūrinių teritorinių padalinių,
- ✓ Merkinės krašto muziejus ir 3 jo struktūriniai padaliniai – Vinco Krėvės-Mickevičiaus memorialinis muziejus, Perlojos istorijos muziejus ir Dainavos apygardos partizanų muziejus su memorialu Dainavos apygardos partizanams atminti.

Savivaldybės gyventojai kasmet aktyviai dalyvauja kultūrinėje veikloje. Vienas iš tai atspindinčių rodiklių praėjusiais metais – padidėjęs Varėnos kultūros centro kino salėje parodytų kino seansų ir žiūrovų skaičius.

2018 m. parodyti 1 028 kino seansai, kuriuose apsilankė 14 335 žiūrovai, t. y. 3 123 žiūrovais daugiau negu 2017 m.

7 pav. Varėnos kultūros centro kino salėje parodytų kino seansų ir žiūrovų skaičius 2017–2018 m.

Šaltinis – Varėnos rajono savivaldybės administracijos Kultūros ir sporto skyrius

⁸ Leidinys „Lietuva. Švietimas šalyje ir regionuose 2019. Mokinių pasiekimų atotrūkis“.

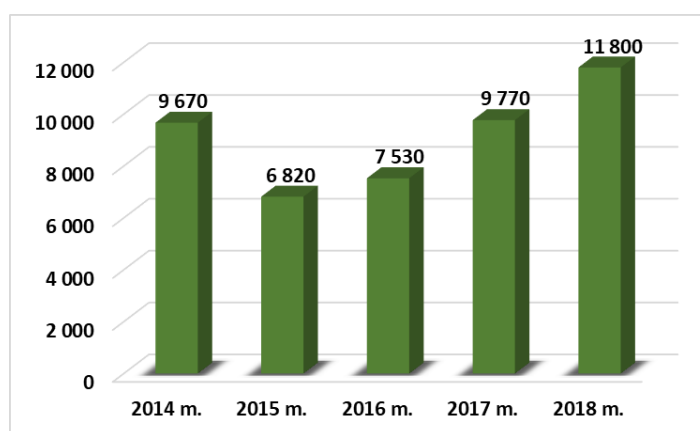
⁹ Vyriausybės 2018 m. veiklos ataskaita, pateikiama interneto svetainėje www.lrv.lt.

Sportas.

Remiantis Eurostato duomenimis, 2016 m. vyrų sveiko gyvenimo trukmė – 56,2 m. (ES – 63,5 m.), moterų – 59,4 m. (ES – 64,2 m.), taigi moterų sveiko gyvenimo trukmė ilgesnė nei vyrų 3,2 m. Viena iš priežasčių, kodėl Lietuva atsilieka nuo kitų ES valstybių narių, yra ta, kad Lietuvoje niekada nesimankština 51 proc. gyventojų – tai beveik 4 kartus daugiau nei, pavyzdžiui, Suomijoje, kur niekada nesimankština 13 proc., Švedijoje – 15 proc., Danijoje – 20 proc. gyventojų.

Siekiant gerinti situaciją, 2018 m. buvo pakeistas Kūno kultūros ir sporto įstatymas, didesnis dėmesys pradėtas skirti gyventojų fiziniam aktyvumui, didinamas finansavimas. Sporto rėmimo fondo lėšos nuo 2019 m. padidės tris kartus ir 2021 m. sieks apie 20 mln. Eur, lėšos bus skiriamos didesniai visuomenės fiziniam aktyvumui skatinti, sporto inventoriui ir įrangai įsigyti, kvalifikacijai kelti, sporto renginiams, esamų sporto bazių plėtrai, priežiūrai ir remontui.¹⁰

Varėnos rajono savivaldybėje kasmet vykdoma aktyvi sportinė veikla, kurioje dalyvauja įvairaus amžiaus gyventojai, organizuojamos įvairios sporto šakų pirmenybės, turnyrai, sporto šventės. Pastaraisiais metais sporto varžybų ir sveikatingumo renginių dalyvių skaičius rajone sparčiai didėja – 2018 m. šiuose renginiuose dalyvavo 11 800 asmenų, t. y. 2 030 asmenų daugiau negu 2017 m. ir 4 270 asmenų daugiau negu 2016 m.

8 pav. Sporto varžybų ir sveikatingumo renginių dalyvių skaičius Varėnos rajono savivaldybėje

Šaltinis – Lietuvos statistikos departamentas

Svarbiausias vaidmuo organizuojant sporto varžybas ir renginius, rengiant rajono sportininkus mūsų rajone tenka savivaldybės biudžetinei įstaigai – Varėnos sporto centrui.

Taip pat aktyviai veikia sporto klubai, kurie miesto, rajono gyventojams, ypač jaunimui, sudaro galimybes užsiimti sportine veikla bei turiningai leisti laisvalaikį (2018 m. savivaldybėje veikė 29 sporto klubai – 2 daugiau negu 2017 m.)

Socialinė apsauga.

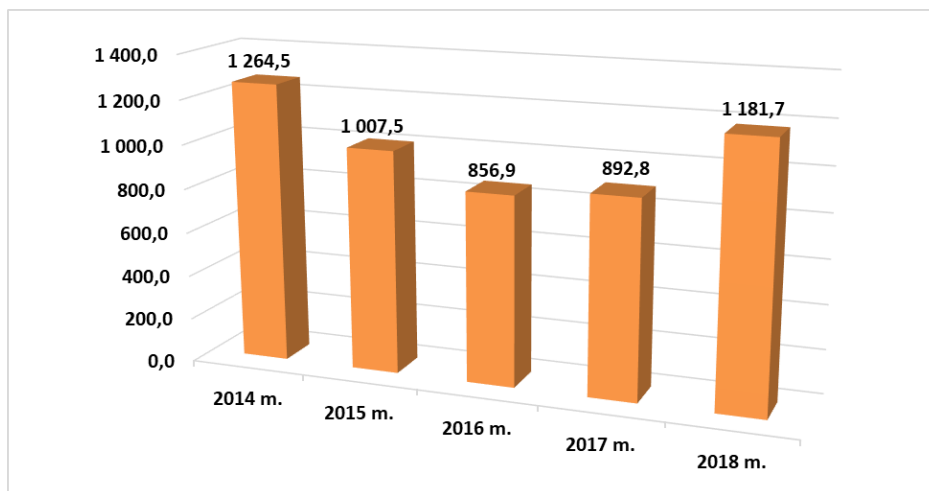
Siekiant mažinti skurdo ir socialinės atskirties riziką, 2018 m. Lietuvoje toliau buvo sėkmingai įgyvendinami darbo santykiams gerinti, darbo pajamoms ir socialinėms išmokoms didinti skirti darbai, kuriems teisinis pagrindas buvo sukurtas 2017 m. ir kurių poveikis skurdo rodikliams atsispindės tik ateinančiais metais: indeksuojamos socialinio draudimo pensijos, įvesti vaiko pinigai, įvestas minimalių vartojimo poreikių dydis 2019 m. susietas su socialinėmis išmokomis, 20 proc. padidėjo valstybės remiamos pajamos nuo 102 Eur iki 122 Eur. Išlaidos piniginei socialinei paramai, kuri yra viena pagrindinių priemonių, siekiant apsaugoti pažeidžiamiausias gyventojų grupes, mažinti skurdo ir socialinės atskirties pasekmes, 2018 m. padidėjo 115,7 proc. (nuo 168,10 mln. Eur iki 362,55 mln. Eur). 2018 m., palyginti su 2017 m., vidutinis socialinės pašalpos dydis per mėnesį vienam gyventojui išaugo 23,5 proc. (nuo 65,5 Eur iki 80,9 Eur).

2018 m. daug dėmesio skirta šeimai palankios aplinkos kūrimui ir gimstamumo didinimui: 67 proc. padidinti vaiko pinigai (nuo 30,02 Eur iki 50,15 Eur), vidutiniškai 2018 m. per mėnesį išmoką vaikui gavo apie 492,97 tūkst. vaikų, įvestos finansinės paskatos pirmajam būstui regionuose įsigyti (pasinaudojo 116 jaunų šeimų), plėtotos viešosios paslaugos (pradėtos teikti bandomosios apsaugoto būsto, laikino

¹⁰ Vyriausybės 2018 m. veiklos ataskaita, pateikiama interneto svetainėje www.lrv.lt.

atokvėpio, atvejo vadybos ir kitos paslaugos). Siekiant paskatinti vaikų įvaikinimą, nuo 2018 m. pradėta mokėti nauja išmoka įvaikinus vaiką (304 Eur per mėnesį).¹¹

Pasikeitus teisės aktams, savivaldybėje socialinių pašalpų poreikis taip pat didėja: 2018 m. išmokėta 1 181,7 tūkst. Eur, t. y. 288,9 tūkst. Eur arba 32,4 proc. daugiau negu 2017 m.

9 pav. Varėnos rajono savivaldybėje išmokėta socialinių pašalpų 2014–2018 m., tūkst. Eur

Šaltinis – Varėnos rajono savivaldybės administracijos Būhalterinės apskaitos skyrius

Socialinės paslaugos savivaldybės teritorijoje teikiamos visoms galimoms socialinių paslaugų gavėjų grupėms – likusiems be tėvų globos vaikams, suaugusiems asmenims su negalia ir jų šeimų nariams, senyvo amžiaus asmenims ir jų šeimoms, socialinės rizikos šeimoms ir jose augantiems vaikams, vaikams su negalia ir jų šeimoms, asmenims, patiriantiems socialinę atskirtį.

Socialinių įstaigų infrastruktūrą rajone apsprendžia gyventojų socialinių paslaugų poreikiai, pasiūla bei kliento ir savivaldybės galimybės mokėti už socialines paslaugas.

2019 m. socialinės paslaugos teikiamos 4 įstaigose, kurių veiklą finansuoja savivaldybė:

- ✓ Merkinės globos namuose,
- ✓ Varėnos globos namuose,
- ✓ Varėnos socialinių paslaugų centre,
- ✓ Varėnos rajono savivaldybės bendruomeniniuose vaikų globos namuose.

Savivaldybė aktyviai ragina prie paslaugų teikimo prisidėti nevyriausybinės organizacijos. 2018 metais 7 nevyriausybinės organizacijos vykdė projektinę veiklą teikdamos paslaugas rajono gyventojams.

Sveikatos priežiūra.

Vykdant sveikatos struktūrinę reformą, šalyje trumpėja eilės pas gydytojus (2018 m. pabaigoje pas šeimos gydytoją per 7 dienas pateko net 89 proc. asmenų). Plečiant širdies ir kraujagyslių ligų gydymo klasterių veiklą, didėja teikiamų paslaugų mastas, mažėja mirtingumas ligoninėse, tačiau išlieka aktuali ūmų insultų patyrusių ir kardiologinių pacientų būklės vertinimo ir transportavimo laiku į klasterius problema.

Stebimas mirtingumo nuo piktybinių navikų mažėjimas – tam įtakos turėjo „žalieji“ koridoriai. Jie leido greičiau patekti pas gydytojus onkologus, ir laikas nuo onkologinės ligos įtarimo ir diagnozavimo iki gydymo sutrumpėjo. Pagrindinė mirtingumo nuo onkologinių ligų mažinimo priemonė ir toliau yra onkologinių ligų prevencinių programų plėtra, įtraukiant dar daugiau moterų į gimdos kaklelio vėžio prevencijos ir krūtų vėžio prevencijos programas. Nuo 2019 m. didinamas šeimos gydytojų skatinimas už gerus darbo rezultatus, visų pirma juos siejant su didesniu moterų ir vyrų įtraukimu į onkologinių ligų patikros programas.

2018 m. Lietuvoje dvigubai padidintas Valstybinio visuomenės sveikatos stiprinimo fondo finansavimas – nuo 1,34 mln. Eur iki 2,68 mln. Eur. Iš šio fondo lėšų pernai buvo remiami sveikai gyvensenai skatinti (įskaitant alkoholio vartojimo prevenciją) ir visuomenės psichikos sveikatai gerinti skirti prevenciniai projektai, socialinė reklama ir moksliniai tyrimai.¹²

Varėnos rajone 2019 m. veikia šios asmens ir visuomenės sveikatos priežiūros įstaigos:

- ✓ VŠĮ Varėnos pirminės sveikatos priežiūros centras ir jo struktūriniai padaliniai: Varėnos psichikos

¹¹ Vyriausybės 2018 m. veiklos ataskaita, pateikiama interneto svetainėje www.lrv.lt.

¹² Vyriausybės 2018 m. veiklos ataskaita, pateikiama interneto svetainėje www.lrv.lt.

sveikatos centras, Greitosios medicinos pagalbos skyrius, Merkinės slaugos ir palaikomojo gydymo ligoninė, Marcinkonių, Merkinės ir Valkininkų ambulatorijos ir medicinos punktai (Varėnos rajono savivaldybės tarybai 2019 m. rugpjūčio 27 d. priėmus sprendimą Nr. T-IX-83 „Dėl viešosios įstaigos Varėnos pirminės sveikatos priežiūros centro Dubičių, Gudžių, Kabelių, Perlojos, Sarapiniškių ir Žilinių medicinos punktų likvidavimo ir panaudos sutarties nutraukimo“, nuo 2019 m. spalio 1 d. vietoj 9 medicinos punktų liko 3 (Matuizų, Panočių ir Puodžių), kuriuose įrengti šeimos gydytojų kabinetai),

- ✓ VšĮ Varėnos ligoninė,
- ✓ Varėnos rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuras,
- ✓ Nacionalinio visuomenės sveikatos centro prie Sveikatos apsaugos ministerijos Alytaus departamento Varėnos skyrius,
- ✓ Vilniaus universiteto ligoninės Santaros klinikų Reabilitacijos, fizinės ir sporto medicinos centro Valkininkų kardiologinės reabilitacijos skyrius.

Varėnos rajono savivaldybėje situacija visuomenės sveikatos srityje kasmet gerėja. 2018 m. rajone neužregistruota asmenų, mirusių nuo narkotinių medžiagų, žuvusių ar sunkiai sužalotų dėl nelaimingų atsitikimų darbe (tarp darbingo amžiaus gyventojų), nemirė nė vienas kūdikis, neužregistruota naujų tuberkuliozės, atsparios daugeliui vaistų, atvejų, sumažėjo sužalojimų dėl nukritimo (vyresnio amžiaus asmenų grupėje), transporto įvykių, atsitiktinių paskendimų ir sergamumas II tipo cukriniu diabetu (rodiklis pateko į penketuką tarp mažiausių rodiklių Lietuvoje). Pastaraisiais metais mažėjo asmenų, bandžusių žudyti, skaičius.

2018 m. padidėjo mirtingumas dėl priežasčių, susijusių su alkoholio vartojimu (mirė 7 asmenys), padaugėjo savižudybių (nusižudė 6 asmenys). Taip pat praėjusiais metais užfiksuotas didesnis mirtingumas nuo piktybinių navikų. 2018 m. sumažėjo asmenų, dalyvavusių prevencinėse programose, skaičius (mažiau dalyvauta atrankinėje mamografinėje patikroje dėl krūties vėžio ir programoje dėl storosios žarnos vėžio ankstyvosios diagnostikos).¹³

Viešasis saugumas.

Lietuvoje sėkmingai įgyvendinamos viešojo saugumo stiprinimo priemonės, kurios duoda teigiamų rezultatų. 2018 m. pagerėjo policijos reagavimas į įvykius: lyginant 2016 ir 2018 m. duomenis, matyti, kad A kategorijos įvykių, į kuriuos reaguota laiku, padaugėjo nuo 84 iki 91 proc., B kategorijos įvykių – nuo 86 iki 94 proc., C kategorijos įvykių – nuo 88 iki 95 proc. 2018 m. Lietuvoje gaisruose žuvo 86 žmonės, tai 17 proc. mažiau nei 2017 m., ir tai – mažiausias per pastaruosius trisdešimt metų žuvusiųjų gaisruose skaičius. Svarbu paminėti, kad praėjusiais metais išaugo pasitikėjimas policija (2017 m. – 71 proc., 2018 m. – 75 proc.) ir padaugėjo gyventojų, kurie saugiai jaučiasi savo gyvenamojoje vietovėje (2017 m. – 77 proc., o 2018 m. – 83 proc.). Šie pokyčiai prisidėjo prie viešojo saugumo suvokimo indekso, kuris 2018 m. išaugo iki 7,2 (balais), gerėjimo.

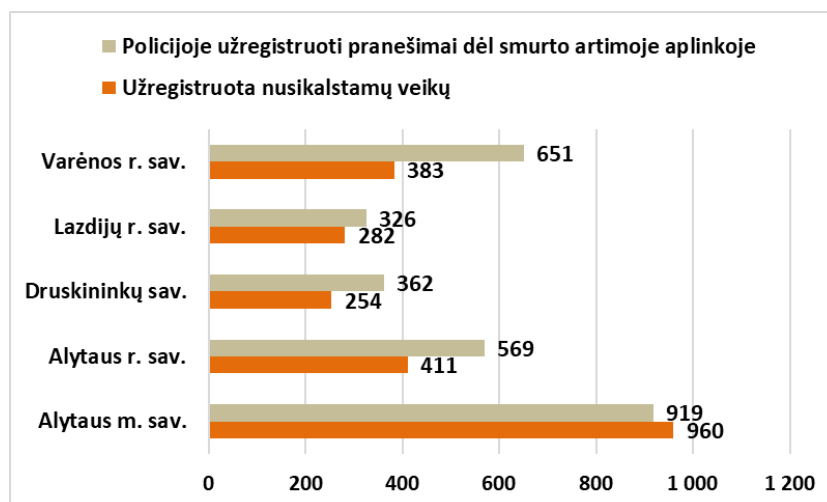
Smurto artimoje aplinkoje lygis Lietuvoje vis dar aukštas: 2017 m. smurtą patyrusių asmenų dalis buvo 12,3 proc. Informatikos ir ryšių departamento prie Vidaus reikalų ministerijos duomenimis, 2018 m. užregistruoti 10 557 asmenys, nukentėję nuo nusikalstamų veikų, susijusių su smurtu artimoje aplinkoje (2017 m. – 8 187), 2018 m. 77,7 proc. užregistruotų nukentėjusiųjų nuo šių nusikalstamų veikų sudarė moterys, 12 proc. visų nukentėjusių – vaikai.¹⁴

Analizuojant policijoje užregistruotų pranešimų dėl smurto artimoje aplinkoje skaičių Alytaus regione, pastaraisiais metais stebima ta pati tendencija – Alytaus miesto savivaldybė pagal šį rodiklį išlieka pirmoje vietoje, Varėnos rajono savivaldybė – antroje. Mūsų savivaldybėje 2018 m. policijoje buvo užregistruota 103 pranešimais dėl smurto artimoje aplinkoje mažiau nei 2017 m., tačiau pernai čia buvo užregistruota 80 asmenų, nukentėjusių nuo nusikaltimų artimoje aplinkoje (33 asmenimis daugiau negu 2017 m.), iš kurių 29 proc. sudarė vyrai, 71 proc. – moterys.

2018 m. savivaldybėje užregistruotos 383 nusikalstamos veikos, tai 81 nusikalstama veika arba 17,5 proc. mažiau nei 2017 m. Pagal šį rodiklį Alytaus regione mūsų savivaldybė užėmė trečią vietą (2017 m. buvo antroje).

¹³ Varėnos rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuro informacija.

¹⁴ Vyriausybės 2018 m. veiklos ataskaita, pateikiama interneto svetainėje www.lrv.lt.

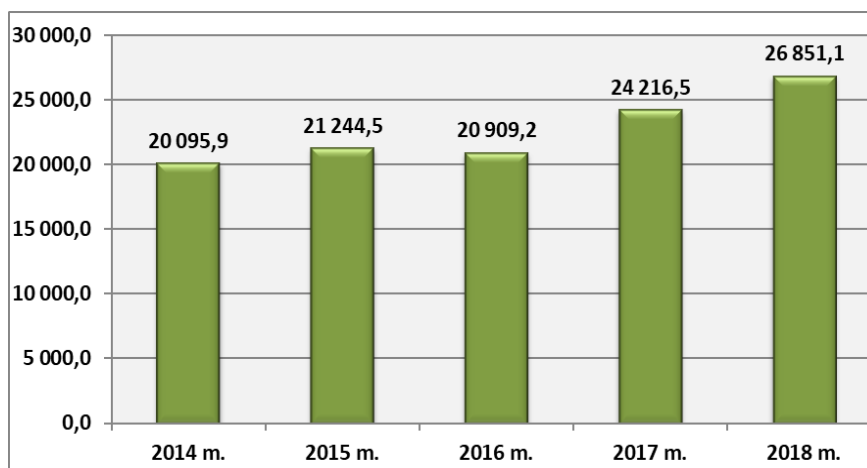

10 pav. Policijoje užregistruotų pranešimų dėl smurto artimoje aplinkoje ir užregistruotų nusikalstamų veikų skaičius Alytaus regiono savivaldybėse 2018 m.

Šaltinis – Lietuvos statistikos departamentas

Finansiniai ištekliai.

Savo tikslams įgyvendinti savivaldybė naudoja savivaldybės biudžeto bei kitų finansavimo šaltinių lėšas. Pagrindinis savivaldybės veiklos finansavimo šaltinis yra savivaldybės biudžeto lėšos.

11 pav. Varėnos rajono savivaldybės 2014–2018 m. biudžeto pajamos, tūkst. Eur

Šaltinis – Varėnos rajono savivaldybės administracijos Finansų ir investicijų skyrius

Didžiausią savivaldybės biudžeto pajamų dalį kasmet sudaro mokesčiai ir dotacijos. 2018 m. savivaldybė gavo 26 851,1 tūkst. Eur pajamų, t. y. 2 634,6 tūkst. Eur daugiau negu 2017 m. Dar 527,4 tūkst. Eur 2018 m. savivaldybė gavo iš skolintų lėšų.

2018 m. gruodžio 31 d. nepanaudotų savivaldybės biudžeto lėšų likutis buvo 1 428,0 tūkst. Eur.

Š. m. rugsėjo mėn. patikslintas savivaldybės 2019 m. biudžeto pajamų planas sudarė 27 081,8 tūkst. Eur. Prognozuojama, kad jis bus įvykdytas 100,0 proc. Be to, 2019 m. planuojama gauti 500,1 tūkst. Eur pajamų iš skolintų lėšų.

Didžiausią savivaldybės biudžeto išlaidų dalį kasmet sudaro išlaidos švietimui ir socialinei apsaugai.

Planavimo sistema.

Strateginis veiklos planas parengtas atsižvelgiant į Varėnos rajono savivaldybės 2018–2028 metų strateginį plėtros planą, patvirtintą savivaldybės tarybos 2017 m. rugsėjo 26 d. sprendimu Nr. T-VIII-766, kuriame suformuluota savivaldybės plėtros vizija – „Šiuolaikiškas gyvenimas gamtos ritmu“, numatytos trys strateginės kryptys, turinčios aiškius ir ambicingus siekius:

VISUOMENĖ – išlaikyti gyventojų skaičių, suteikiant visas reikalingas kokybiškas paslaugas: švietimo, sveikatos, socialines, kultūros, sporto ir t. t.;

EKONOMIKA – tapti turizmo kraštu ir pradėti vystyti naują verslo kryptį – sveikatinimo ir socialines

paslaugas atvykstantiems asmenims;

APLINKA – kurti bei išlaikyti kokybišką gyvenamąją aplinką, patrauklią tiek naujai kartai, tiek esamiems gyventojams.

Vadovaujantis Varėnos rajono savivaldybės tarybos patvirtintu strateginiu veiklos planu, bus sudaromas savivaldybės 2020 metų biudžetas bei rengiami savivaldybės administracijos, seniūnijų ir savivaldybės biudžetinių įstaigų 2020 metų veiklos planai.

Strateginiai tikslai ir efekto kriterijai	
Kodas	Strateginio tikslo pavadinimas
01	Sudaryti palankias sąlygas išsilavinusios, aktyvios, saugios ir sveikos visuomenės ugdymui.
Strateginio tikslo aprašymas	
Įgyvendinant šį strateginį tikslą, vykdomos programos: 01. Žinių visuomenės plėtros programa. 02. Bendruomeniškumo ugdymo programa. 03. Socialinės apsaugos plėtojimo, skurdo bei socialinės atskirties mažinimo programa. 04. Sveikatos apsaugos programa.	
Efekto kriterijai: E-01-01-01 Mokinių, gavusių brandos atestatus, dalis nuo visų besimokančių pagal vidurinio ugdymo programą mokinių skaičiaus, proc. E-01-01-02 Mokinių, gavusių pagrindinio išsilavinimo pažymėjimus, dalis nuo visų besimokančių pagal pagrindinio ugdymo programą mokinių skaičiaus, proc. E-01-02-01 Nusikalstamumo lygis (užregistruota nusikalstamų veikų 100 000 gyventojų). E-01-03-01 Savivaldybės teikiamų socialinių paslaugų išvystymo normatyvo atitiktis valstybės mastu nustatytiems normatyvams, proc. E-01-04-01 Natūrali gyventojų kaita.	
Kodas	Strateginio tikslo pavadinimas
02	Skatinti aplinką tausojančią ekonominę veiklą bei turizmo plėtrą, puoselėti kultūros paveldą.
Strateginio tikslo aprašymas	
Įgyvendinant šį strateginį tikslą, vykdomos programos: 05. Verslo plėtros skatinimo ir užimtumo didinimo programa. 06. Turizmo vystymo programa. 07. Kultūros paveldo puoselėjimo bei kultūros paslaugų plėtros programa.	
Efekto kriterijai: E-02-05-01 Registruotų bedarbių dalis nuo darbingo amžiaus gyventojų, proc. E-02-06-01 Turistų skaičius rajone per metus, asm. E-02-07-01 Savivaldybės kultūros įstaigų (bibliotekų, kultūros centrų, muziejų) lankytojų skaičius, tūkst.	
Kodas	Strateginio tikslo pavadinimas
03	Plėtoti rajono viešąją infrastruktūrą ir užtikrinti gerą aplinkos kokybę.
Strateginio tikslo aprašymas	
Įgyvendinant šį strateginį tikslą, vykdomos programos: 08. Viešosios infrastruktūros plėtros bei priežiūros programa. 09. Aplinkos apsaugos programa.	
Efekto kriterijai: E-03-08-01 Kelių eismo įvykių skaičius. E-03-09-01 Aplinkos oro kokybė, neviršijanti didžiausios leistinos koncentracijos (toliau – DLK). E-03-09-02 Paviršinių vandenų kokybė (atitiktis ES vandenų direktyvai 2000/60/EC, kurioje išskiriamos 5 vandens kokybės klasės – nuo labai geros iki labai blogos).	
Kodas	Strateginio tikslo pavadinimas
04	Gerinti rajono valdymo kokybę.

Įgyvendinant šį strateginį tikslą, vykdoma programa:

10. Savivaldybės valdymo programa.

Efektų kriterijus:

E-04-10-01 Asmenų, patenkintų savivaldybės darbu, dalis nuo visų aptarnautų ir savo nuomonę pareiškusių asmenų skaičiaus, proc.

Veiklos prioritetai

Atsižvelgiant į savivaldybės viziją, misiją, aplinkos analizės rezultatus bei strateginius tikslus, išskiriami šie **2020 m. veiklos prioritetai**, kuriais vadovaujantis planuojamos lėšos strateginio veiklos plano programoms įgyvendinti:

1. Ugdymo kokybės užtikrinimas stiprinant pedagogų profesinį kapitalą ir modernizuojant švietimo įstaigų aplinką.
2. Palankių sąlygų verslui sudarymas, užimtumo didinimas ir socialinės atskirties mažinimas modernizuojant viešąją infrastruktūrą Varėnos mieste ir rajono kaimiškose vietovėse.
3. Susisiekimo infrastruktūros gerinimas.
4. Turizmo plėtrą skatinančių projektų įgyvendinimas.
5. Naujų socialinių paslaugų vaikams ir šeimoms teikimas ir plėtra.

PATVIRTINTA

Varėnos rajono savivaldybės tarybos

2019 m. lapkričio 26 d. sprendimu

Nr. T-IX-157 (Varėnos rajono savivaldybės tarybos 2020 m. rugsėjo 29 d. sprendimo

Nr. T-IX-422 redakcija)

Asignavimai ir numatomi finansavimo šaltiniai

(tūkst. Eur)

Ekonominės klasifikacijos grupės ir finansavimo šaltiniai	Patvirtinti 2019 metų asignavimai	Numatomi 2020 metų asignavimai	Numatomi 2021 metų asignavimai	Numatomi 2022 metų asignavimai
1. Iš viso asignavimų:	35 161,3	39 774,8	36 919,9	33 833,2
1.1. išlaidoms	27 739,4	31 441,4	30 706,4	30 331,1
1.1.1. iš jų darbo užmokesčiui	13 948,8	14 357,5	14 384,7	14 596,8
1.2. turtui įsigyti	7 421,9	8 333,4	6 213,5	3 502,1
2. Finansavimo šaltiniai:	35 161,3	39 774,8	36 919,9	33 833,2
2.1. Savivaldybės biudžeto lėšos (SB)	15 702,9	19 285,7	18 498,9	17 356,2
2.2. Biudžetinių įstaigų pajamos (BIP)	978,5	969,7	968,6	983,4
2.3. Valstybės biudžeto lėšos (LRVB)	5 046,1	5 808,8	5 717,1	5 983,4
2.4. Lėšos valstybinėms (valstybės perduotoms savivaldybėms) funkcijoms atlikti (LRVB-VD)	2 077,6	2 489,4	2 529,3	2 556,7
2.5. Mokymo lėšos (LRVB-ML)	4 573,7	4 580,2	4 423,9	4 420,8
2.6. Dotacijos pagal 2014–2020 metų Europos Sąjungos fondų investicijų veiksmų programą įgyvendinamų projektų nuosavam indėliui užtikrinti lėšos (LRVB-VIPA)	279,1	255,9	34,5	0,0
2.7. Kelių priežiūros ir plėtros programos lėšos (LRVB-KPPP)	2 134,6	2 068,1	2 121,5	2 118,6
2.8. Europos Sąjungos lėšos (ES)	4 310,9	4 284,9	2 592,9	379,5
2.9. Kiti finansavimo šaltiniai (Kt)	57,9	32,1	33,2	34,6